

Nr 28

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stuteristatens organisation m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition (IX ht p. 55) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet för budgetåret 1955/56 beräkna till Statens hingstdepåer och stuteri dels till avlöningar ett förslagsanslag av 646 300 kronor, dels till omkostnader ett förslagsanslag av 359 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 18 februari 1955 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 102, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* medgiva ändringar i personalförteckningen för statens hingstdepåer och stuteri samt fastställa ändrad avlöningsstat, *dels* till Statens hingstdepåer och stuteri: Avlöningar och Omkostnader anvisa förslagsanslag av respektive 526 400 och 161 300 kronor.

Utskottet har i detta sammanhang behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

1) I: 451 av herr *Andersson, Bertil, m. fl.*, likalydande med II: 556 av herr *Vigelsbo m. fl.*, i vilka motioner yrkats, att riksdagen måtte i skrift till Kungl. Maj:t hemställa om en allsidig och grundlig utredning angående den framtida organisationen av statens hingstdepåer och att denna fråga löses i samband med övriga just nu aktuella frågor på hästavelns område; samt

2) II: 528 av herr *Hansson* i Önnarp, vari hemställts, att riksdagen i enlighet med motionens syfte måtte besluta att bemyndiga Kungl. Maj:t att helt nedlägga avelsstohållningen vid stuteriet i Flyinge samt vidtaga de ändringar i personalförteckningen, som på grund härav blir erforderliga.

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till innehållet i motionerna.

Vidare har till utskottet inkommit en den 23 april 1955 dagtecknad skrift från Försvarsverkens civila personals förbunds avdelning 42 samt en den 26 april 1955 dagtecknad skrift från Kolbäcks kommunalnämnd.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade chefen för jordbruksdepartementet den 30 juni 1954 en utredningsman, generaldirektören

och chefen för lantbruksstyrelsen M. I. C.-H. Nordlander, att verkställa utredning av frågan om det statliga stuteriväsendets organisation m. m.

Utredningsmannen har den 15 januari 1955 avgivit betänkande med förslag angående stuteristatens organisation (stencilerat).

Över betänkandet i dess helhet har, efter remiss, yttranden avgivits av försvarsstaben, statskontoret, lantbruksstyrelsen, Avelsföreningen för svenska varmblodiga hästen, Föreningen nordsvenska hästen, Försvarsverkens civila personals förbund och Sveriges lantbruksförbund. Därjämte har Riksförbundet Landsbygdens folk beretts tillfälle yttra sig.

Beträffande personalfrågor har yttranden dessutom avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen och statens lönenämnd. Vidare har Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund i skrivelse den 8 februari 1955 i anslutning till utredningsmannens förslag hemställt om förbättrad lönegradsplacering av vissa tjänster vid Flyinge hingstdepå.

Försvarsstaben har med sitt utlåtande överlämnat yttrande av arméledningen.

I skrivelse den 23 augusti 1954 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om medelsanvisning till anslagen för Statens hingstdepåer och stuteri: Avlöningar och Omkostnader.

Utskottet torde i det följande få lämna en kortfattad redogörelse för nyssnämnda *betänkande* och *yttrandena* däröver. Beträffande en utförligare redogörelse härför torde utskottet få hänvisa till s. 3—32 i propositionen.

I. Utredningsmannens betänkande

1. Översikt över betänkandets innehåll

Utredningsmannen framhåller, att den svenska halvblodsavelns framtida utveckling är i hög grad beroende av kavalleriets ställning i försvarsorganisationen. Frågan om omfattningen av den statliga hingstaveln och stuteriverksamheten måste i sista hand bedömas med hänsyn till arméns behov av varmblodiga hästar för krigsbehov. Skulle arméorganisationen bli sådan, att beridna förband icke ingår i krigsorganisationen, torde det nämligen icke finnas anledning att bibehålla de nuvarande hingstdepåerna. Det stöd för aveln, som i så fall kan vara motiverat av andra än militära synpunkter, torde då böra lämnas på annat sätt. Räknar man med att armén vid mobilisering skall tillföras ett ej alltför obetydligt antal ridbara hästar, torde det å andra sidan vara ofrånkomligt att bibehålla en viss statlig hingsthållning för halvblodsaveln. I avvaktan på ett definitivt beslut om en ny försvarsorganisation anser sig utredningsmannen böra utgå från det förslag rörande arméns hästhållning, som chefen för armén framlagt i samband med den utredning rörande försvarsgrenarnas organisation, överbefälhavaren avgivit till chefen för försvarsdepartementet den 27 oktober 1954. Detta förslag betraktas härvid som ett uttryck för arméns minimibehov av hästar till beridna förband vid mobilisering.

Utredningsmannen anför vidare, att stuteristaten för närvarande har en betydligt större omfattning än som behövs med hänsyn till ridhästavelns nuvarande storlek. Vare sig man utgår från det behov av hingstar, som föreligger med hänsyn till ridhästavelns nuvarande omfattning, eller från det behov, som skulle föreligga, därest ridhästaveln anpassas till vad som vid ett genomförande av nyssnämnda organisationsförslag framstår som önskvärt ur försvarssynpunkt och andra synpunkter, kommer man enligt utredningsmannens uppfattning till ungefär samma resultat i frågan om vilken omfattning den statliga hingsthållningen bör ha.

Vid en omorganisation av stuteristaten bör man därför enligt utredningsmannen utgå från ridhästavelns nuvarande omfattning och den hingsthållning, som i betraktande därav nu kan anses erforderlig. Så länge det ur försvarssynpunkt är önskvärt att uppehålla ett hästbestånd av denna omfattning och man därmed även vinner, att de anspråk på hästar, som i en krigssituation ställes på jordbruket, begränsas, synes det nämligen motiverat, att man ej nedskär den statliga hingsthållningen på ett sätt, som skulle innebära, att förutsättningarna för att uppehålla ridhästaveln bleve väsentligt försämrade.

Med dessa utgångspunkter kommer man enligt utredningsmannen till att det statliga hingstbeståndet kan begränsas till ungefär hälften av nuvarande antal eller till omkring 50. Då detta antal är mindre än det hingstbestånd, som för närvarande finnes enbart vid Flyinge, föreslås att hingstdepån vid Strömsholm skall helt nedläggas och verksamheten koncentreras till Flyinge. Utstationering av hingstar under betäckningssäsongen skall likväl även i fortsättningen ske inom alla de områden, där aveln har tillräcklig omfattning. Vissa av de nuvarande hingststationerna måste dock indragas. De uppfödare, som till följd härav får onormalt långt till närmaste hingststation, föreslås skola kunna få viss kompensation genom befrielse från språngavgift.

Med hänsyn till det i Flyinge befintliga statsstuteriets betydelse för aveln ur kvalitativ synpunkt anser utredningsmannen, att detsamma bör bevaras. Antalet avelsston föreslås dock skola minskas från 30 till 20. Även uppfödning av unghingstar skall enligt förslaget fortfarande bedrivas. Antalet unghästar anses emellertid kunna reduceras från 90 till mellan 50 och 60.

Omorganisationen avses skola i stort sett genomföras med utgången av år 1955.

För den nedskurna organisationen behövs endast en personal, motsvarande ungefär hälften av den nuvarande. Den övertaliga personalen förutsättes skola få i stort sett samma — i vissa avseenden dock något gynnammare — avskedsförmåner, som tillämpats vid avskedanden av personal på andra håll inom den centrala statsförvaltningen.

Kostnaderna för stuteristaten uppgår för närvarande till i runt tal 1 050 000 kronor för år. Enligt utredningsmannens förslag skulle erhållas en årlig besparing å omkring 480 000 kronor.

2. Den statliga hingsthållningens omfattning

Statens hingstdepåer och statsstuteriet är främst inriktade på halvblodsaveln, som frambringar hästar av utpräglad ridhästtyp, framför allt remonter och ackordshästar för armén. Depåernas beskällare utnyttjas dock även för produktion av lättare arbetshästar och avelsdjur. Nästan hela den för halvblodsaveln erforderliga hingsthållningen ombesörjes genom utstationering av beskällare från Flyinge och Strömsholm, och den svenska halvblodsavelns erkänt höga standard beror otvivelaktigt till stor del på det goda hingstmaterial, som på detta sätt ställes till förfogande av staten. Av samtliga de 88 halvblodshingstar, tillhörande den svenska varmblodiga hästen, vilka under år 1953 förklarats tillåtna som beskällare, ägdes sålunda 85 av staten.¹ Rekryteringen av dessa sker huvudsakligen på så sätt, att årligen till Flyinge inköpes ett antal — för närvarande något över 20 — föl, av vilka de bästa senare insättes i aveln. Vid hingstdepåerna fanns vidare elva fullblodsbeskällare. Även dessa användes inom halvblodsaveln, som kontinuerligt måste tillföras fullblod för att bibehålla de egenskaper, som gör den särskilt lämplig för ridning. Vidare hölls nämnda år elva andra halvblodshingstar (oldenburgare, ostpreussare och hannoveranare). Till stöd för den nordsvenska aveln har hingstdepåerna vidare i enlighet med uttalande av 1947 års riksdag vissa år inköpt hingstar av nordsvensk ras. För närvarande äger staten sju sådana hingstar.

Artificiell insemination kan av tekniska skäl icke användas inom den svenska halvblodsaveln. Även avelns begränsade omfattning är ur genetisk synpunkt ett hinder för användning av artificiell insemination.

Vid statsstuteriet i Flyinge finnes för närvarande 29 halvblodsston. Uppfödningstanstalten har omkring 90 ungdjur. Dessa utgöres dels av föl från statsstuteriet, dels av hingstföl, som inköpts av enskilda uppfödare. Med donationsmedel hålles dessutom 6 fullblodsston och 10 unghästar av fullblod.

3. Ridhästavelns omfattning

Ridhästaveln omfattade under senare hälften av 1940-talet bortåt 110 hingstar och 2 300—2 400 avelsston. Året 1950 utgjorde en vändpunkt, då en betydande minskning av antalet betäckningar skedde. Stobeståndet har sedan dess ytterligare minskat och omfattar för närvarande endast omkring 1 500 djur.

4. Avsättningsförhållanden

Ridhästaveln har hittills för sin avsättning främst varit beroende av arméns remontuppköp, och aveln har därför både kvantitativt och kvali-

¹ De angivna siffrorna innefattar 10 treåriga hingstar.

tativt anpassats efter arméns behov av remonter. Under 1940-talet inköptes av armén årligen omkring 500 remonter. Av enskilda uppfödare uttogs dessutom i samband med remontuppköpen omkring 150 ston för avelsändamål. Uppfödarna kunde således räkna med en säker avsättning av omkring 650 i regel treåriga hästar.

Till följd av nedskärning eller motorisering av beridna och hästanspända truppförband har arméns fredsbehov av hästar minskats. Enligt riksdagsbeslut skall dock under ettvarvt av åren 1954—1956 450 remonter inköpas för arméns räkning.

Från och med år 1949 har till Schweiz årligen exporterats ett hundratal svenska remonter.

En viss, ehuru mycket blygsam export har vidare förekommit till Norge. De statliga uppköpen av hingstföl torde även ha utgjort en viss stimulans för aveln.

Vad slutligen gäller efterfrågan på ridhästar för civilt bruk är det icke möjligt att exakt ange dennas storlek. Antalet dylika ridhästar torde för närvarande uppgå till närmare 2 000. En ej ringa del därav utgöres av hästar, som från armén sålts särskilt till ridhus eller ryttaföreningar. Sannolikt säljes till ridhus, ryttaföreningar och privatpersoner 200 å 250 hästar årligen. En ökning i denna efterfrågan kan måhända förutses, i den mån ridsporten vinner ökad utbredning. — Inom galopp- och travsporten beräknas för närvarande finnas ett tusental avelshästar och ett par tusen tävlingshästar, därav flertalet inom travsporten.

5. Ridhästavelns framtidsutsikter

En utredning rörande försvarsgrenarnas organisation har den 27 oktober 1954 avgivits av överbefälhavaren till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet. Utredningen är hemligstämplad, men vissa huvuddrag av densamma har offentliggjorts. Enligt dessa innebär det förslag till arméorganisation, som utarbetats av chefen för armén i samband med sagda utredning, att kavalleriet skall försvinna som självständigt truppslag.

Utredningsmannen har under hand erfarit att vid en begränsning av de ridande förbanden till i huvudsak endast en bataljon vid Västerbottens infanteriregemente blott ett sjuttiofem remonter torde behöva inköpas årligen. Av besparingsskäl skulle vidare remontinköpen sannolikt komma att gälla fyraåringar i stället för som nu är fallet treåringar. De årliga inköpen skulle dock ej täcka mer än en mindre del av det antal hästar, som enligt arméchefens organisationsförslag skulle erfordras för beridna förband vid mobilisering. Detta behov har i stället förutsatts skola huvudsakligen täckas genom uttagning av hästar, i första hand varmblodiga men i den mån sådana ej finnes även kallblodiga.

Såsom förut anförts, skall enligt riksdagens beslut 450 remonter inkö-

pas för arméns räkning under vartdera av åren 1955 och 1956. Utredningsmannen utgår ifrån att dessa inköp kommer att ske men att inköpen där- efter kommer att få en betydligt minskad omfattning. Då de föl, som produceras år 1955, kan försäljas som treåringar år 1959, kommer innevarande års betäckningar att påverkas av riksdagens beslut rörande re- monterings framtida omfattning.

Beträffande förslaget konsekvenser för stuteriorganisationen anför utredningsmannen sammanfattningsvis följande.

Då man diskuterar frågan om omfattningen av den statliga hingsthållningen och stuteriverksamheten, torde det vara anledning att understryka, att svaret på denna fråga i sista hand måste bli beroende på vilka krav som från försvarets sida reses på att ha tillgång till varmblodiga hästar för krigsbehov. Skulle arméorganisationen bli sådan, att beridna förband icke ingår i krigsorganisationen, torde det nämligen icke finnas anledning att bibehålla de nuvarande hingstdepåerna enbart med tanke på det civila ridsportintresset eller eventuella möjligheter till export av varmblodiga hästar. Det stöd för aveln, som i så fall kan vara motiverat ur andra synpunkter än försvarets, torde då böra lämnas på annat sätt.

Räknar man med att armén vid mobilisering skall kunna tillföras ett ej alltför obetydligt antal ridbara hästar, torde det å andra sidan vara ofrånkomligt att bibehålla en viss statlig hingsthållning.

Då statsmakterna ännu ej tagit ställning till spörsmålet om den nya försvarsorganisationen, saknas det underlag, som i och för sig är behövt för ett mera långsiktigt beslut i fråga om organisationen av stuteristaten. Detta torde dock ej böra hindra, att man redan nu omprövar den sistnämnda. Såsom redan berörts har nämligen stuteristaten för närvarande en omfattning, som betydligt överstiger vad som behövs med hänsyn till hästavelns nuvarande storlek. En nedskärning är sålunda under alla förhållanden motiverad.

Vad framtidsutsikterna angår synes det vidare, till dess ett definitivt beslut om den nya försvarsorganisationen föreligger, lämpligt att betrakta det av chefen för armén framlagda organisationsförslaget såsom ett uttryck för arméns minimibehov av hästar till beridna förband vid mobilisering och följaktligen även att anse den statliga hingsthållning, som skulle erfordras för att tillgodose detta behov, som ett minimum av vad som bör bibehållas vid hingstdepåerna.

Av skäl som förut berörts torde det såväl ur försvarets som jordbrukets och folkförsörjningens synpunkt vara önskvärt, att nyssnämnda behov av hästar till beridna förband åtminstone i huvudsak kan tillgodoses medelst varmblodiga hästar. Önskemål härom har för försvarets del uttalats av en representant för försvarsstaben, med vilken utredningen samrått. Om så skall kunna ske, måste emellertid den varmblodiga häststammen här i landet — arméns hästinnehav frånräknat — bibehållas i ungefärligen nuvarande omfattning. Vare sig man utgår från det behov av hingstar, som föreligger med hänsyn till ridhästavelns nuvarande omfattning, eller från det behov, som skulle föreligga, därest ridhästaveln anpassas till vad som vid ett genomförande av arméchefens förslag till arméorganisation vore önskvärt ur försvarssynpunkt och andra synpunkter, kommer man alltså till i stort sett samma resultat.

En fråga, som man i detta sammanhang ej kan bortse från, är emellertid, om man verkligen kan räkna med att det över huvud taget finnes utsikter till att ridhästaveln skall kunna bibehållas på nuvarande nivå, eller om man inte snarare bör förutse, att den i fortsättningen kommer att gå tillbaka i samma takt som varit fallet under de senaste åren eller måhända i ännu snabbare takt. Vad denna fråga angår må framhållas, att det är ytterst vanskligt att uttala sig om varmblodsavelns utsikter i framtiden. En nedskärning av arméns remontinköp i den utsträckning, som förutsetts i arméchefens organisationsförslag, kommer uppenbarligen att utgöra ett svårt slag för den varmblodiga hästaveln. Å andra sidan har behovet av ridhästar för civilt ändamål, där man med nuvarande omfattning av ridspporten kan räkna med ett årligt rekryteringsbehov av uppskattningsvis inemot 250 hästar, hittills till ej ringa del tillgodosetts med hästar, som utackorderats eller sålts från armén. I samma mån som arméns hästinnehav under fredstid minskas, bör uppfödarnas möjligheter att sälja hästar direkt till ridhus och ryttarföreningar samt andra hästägare ökas. I betraktande av de utvidgningsmöjligheter, som alltjämt torde finnas för ridspporten, synes man för övrigt snarast kunna räkna med en reell ökning av efterfrågan på ridhästar för civilt bruk. Vad exportmöjligheterna angår har ledningen för Avelsföreningen för svenska varmblodiga hästen uppgivit, att man inom föreningen anser utsikterna att behålla den hittillsvarande exportmarknaden vara goda och även hyser vissa förhoppningar att kunna få till stånd export till nya marknader och till tillfredsställande priser.

Med hänsyn till nu anförda förhållanden synes det berättigat, om man vid en omorganisation av stuteristaten utgår från ridhästavelns nuvarande omfattning och den hingsthållning, som i betraktande därav nu kan anses erforderlig. Så länge det ur försvarssynpunkt är önskvärt att uppehålla ett hästbestånd av denna omfattning och man därmed även vinner att de anspråk på hästar som i en krigssituation ställes på jordbruket begränsas, synes det nämligen motiverat, att man ej nedskär den statliga hingsthållningen på ett sätt, som skulle innebära, att förutsättningarna för att uppehålla ridhästaveln bleve väsentligt försämrade.

De faktorer, som nu berörts, är så pass osäkra, att det knappast är möjligt att på dem grunda något bestämt antagande rörande utvecklingstendenserna för ridhästaveln. Det bör i detta sammanhang ej heller förbises, att de ekonomiska villkoren för denna avel är långt ifrån gynnsamma. I själva verket torde aveln under senare år i regel ha gett ett dåligt ekonomiskt resultat, och det har i stället främst varit uppfödarnas intresse för aveln, som föranlett, att denna ej redan gått tillbaka mer än vad den faktiskt har gjort. Det är emellertid mycket ovisst, huruvida detta intresse kan påräknas även i fortsättningen, särskilt om de ekonomiska förutsättningarna för aveln skulle försämrats ytterligare.

De berörda osäkerhetsfaktorerna är enligt utredningsmannens mening dock ej sådana, att man på grund av dem redan nu bör nedskära den statliga hingsthållningen till en lägre nivå än vad som ur andra synpunkter är motiverat. Om utvecklingen skulle gå i en för ridhästaveln ogynnsam riktning, bör man dock vara beredd att vidtaga de ytterligare begränsningar i hingsthållningen, som då blir påkallade.

6. Förslag rörande stuteristatens organisation

Under hänvisning till förut anförda förhållanden uttalar utredningsmannen, att redan under nu rådande förutsättningar antalet statsägda hingstar av olika raser bör kunna reduceras till något mindre än hälften av nuvarande antal eller till omkring 50. Därigenom skulle även en begränsning av personalorganisationen till ungefär hälften av den nuvarande bli möjlig.

Det sålunda reducerade hingstbeståndet bör enligt utredningsmannens mening i huvudsak avses för ridhästaveln med beaktande av att några fullblodshingstar av god kvalitet även i fortsättningen bör ingå i beståndet. De oldenburgska och nordsvenska hingstar, som för närvarande finnes vid hingstdepåerna, anses efter hand kunna reduceras eller helt avvecklas. De fem oldenburgska hingstar, som nu finnes vid Strömsholm, har nämligen icke kommit till större användning under senare år. Icke heller de sju statsägda nordsvenska hingstarna visar tillfredsställande betäckningssiffror. Då arméns inköp av draghästar i framtiden synes komma att begränsas till högst ett tjugotal djur årligen, anser utredningsmannen, att en statlig hingsthållning för nämnda ändamål icke längre är motiverad.

Vid en nedskärning av antalet beskillare vid depåerna till 50 och kanske längre fram till än lägre antal finner utredningsmannen vidare, att det kan vara skäl att överväga, om det är anledning att längre upprätthålla två depåer. Utredningsmannen anför följande i denna fråga.

Flyinge, som är den större depån med för närvarande över 60 hingstar för ridhästaveln, är beläget i centrum av landets mest betydande avelsdistrikt. Redan genom sitt geografiska läge utgör Flyinge således den viktigaste stödjepunkten för ridhästaveln. Av de trakter, där hingsthållningen ombesörjes från Strömsholm, har aveln den största omfattningen i Kalmar län, främst i dettas södra del. Med hänsyn till kommunikationerna torde det i och för sig vara lämpligare, att hingsthållningen i detta område sker från Flyinge. Ur kommunikationssynpunkt torde vidare en del andra av de hingststationer, som hör till Strömsholm, såsom de i Östergötlands och Skaraborgs län, utan olägenhet kunna överföras till Flyinge. Med undantag för Gotland har i den återstående delen av det område, som hör till Strömsholm, ridhästaveln mycket begränsad omfattning. Redan vid nuvarande omfattning av aveln synes endast fem eller sex hingstar erfordras i de mellansvenska länen norr om Småland och Västergötland.

Ett nedläggande av depån i Strömsholm kan å andra sidan komma att innebära, att det redan svaga intresset för ridhästaveln i mellersta Sverige ytterligare minskas, eftersom uppfödarna här icke har möjlighet att upprätthålla samma kontakt med Flyinge som med Strömsholm. Det kan också synas mindre lämpligt, att aveln alltmer koncentreras till en helt annan del av landet än den, där hästarna är avsedda att få sin militära användning. Gentemot det första argumentet kan emellertid till en början invändas, att en starkt reducerad hingstdepå i Strömsholm endast kan få karaktären av en filial till Flyinge och att dess värde som central kontaktpunkt för uppfödarna under alla förhållanden torde minska i proportion till verk-

samhetens begränsning. Vid en så omfattande nedskärning av hingsthållningsorganisationen som den, varom nu är fråga, talar alla ekonomiska och praktiska skäl för att verksamheten koncentreras till en depå. Härför talar också det skälet, att man för närvarande väl kan konstatera, att en stark begränsning av organisationen är nödvändig, men icke helt överblicka, hur långt denna begränsning bör gå. En fortsatt anpassning av den statliga hingsthållningen bör kunna ske på ett smidigare sätt, om verksamheten koncentreras till en depå.

Av nu angivna skäl föreslår utredningsmannen, att depån i Strömsholm skall helt nedläggas och att hela hingsthållningen i landet — tills vidare med ett femtiotal fyraåriga och äldre hingstar — skall ombesörjas från Flyinge. Härvid framhålles, att utslagningen av de övertaliga hingstarna bör ske på ett sätt, som bäst gagnar ridhästuppfödningen ur avelssynpunkt, och med beaktande av att uppfödarnas avsättningsmöjligheter för unghästar icke skadas. Vidare bör det kvarstående hingstbeståndet utnyttjas på ett sådant sätt, att hingstarna kommer till så god användning som möjligt med hänsyn till såväl antalet betäckningar som stomaterialets kvalitet.

Då det icke kan undvikas, att vissa hingststationer måste helt indragas, har utredningsmannen ansett sig böra överväga, om icke kompensation i någon form borde lämnas uppfödare, som på grund härav får väsentligt längre väg till hingststation med åtföljande högre fraktkostnader för stona. Enligt utredningsmannens uppfattning kan en sådan kompensation anses berättigad i vissa fall och enklast ske i den formen, att språngavgiften, för närvarande 40 kronor, efterskänkes. Utredningsmannen föreslår därför, att med lantbruksstyrelsens medgivande befrielse från språngavgift skall kunna lämnas för väl kvalificerade halvblodsston, vilka äges av uppfödare, som redan nu ägnar sig åt halvblodsaveln och som i fortsättningen till följd av indragning av hingststation får avsevärt högre betäckningskostnader. Eftersom de uppfödare, som skulle åtnjuta denna förmån, annars i de flesta fall sannolikt torde finna sig nödsakade att nedlägga verksamheten, anses en sådan åtgärd icke medföra något egentligt inkomstbortfall för staten.

På grund av stobeståndets utglesning i olika avelsområden räknar utredningsmannen vidare med att antalet enhingststationer kommer att bli förhållandevis större än för närvarande. Därigenom skulle under betäckningssäsongen en del personal kunna frigöras från skötseln av hästarna. I den mån så kan ske, bör dylika säsongvariationer i personalbehovet utnyttjas för att bereda personalen semesterledighet utan att vikarier behövs anställas.

I direktiven för utredningen ifrågasattes, om icke i viss utsträckning av staten ägda hingstar kan stationeras hos lämpliga enskilda hingsthållare eller hingsthållningsföreningar. Enligt vad utredningsmannen erfarit, torde

tillfälle härtill erbjuda sig endast i undantagsfall. Principiella hinder anses emellertid icke föreligga mot att hingst mera stadigvarande stationeras hos enskild fodervärd.

Utredningsuppdraget omfattade vidare frågan, huruvida staten även i fortsättningen bör hålla avelsston i Flyinge. Härom anföres följande.

Stuteriet i Flyinge är avsett att upprätthålla och förkovra den svenska ridhästavelns kvalitet genom ett avelsarbete, som tar sikte på att ingjuta, befästa och bevara önskvärda egenskaper hos rasen. Stuteriet kan anses vara ett reservat för en samling elitston och utgör en garanti för att beskällarebeståndet även i fortsättningen kan hållas på en tillräckligt hög nivå. Under nu rådande nedgångstider för ridhästaveln säljer de enskilda uppfödarna många för avel väl kvalificerade ston som remonter. Samtidigt utgallras åtskilliga avelsston, oavsett ålder och avelsmeriter. Om farhågorna för att den bebådade nedskärningen av hästhållningen i armén kommer att medföra försämrade förutsättningar för ridhästaveln besannas, torde riskerna för att avelns kvalitativa standard skall sänkas bli än större. Under dessa förhållanden utgör stuteriet en tillgång och ett stöd för aveln av större värde än någonsin förut.

Stuteriet föreslås därför skola bibehållas. Av besparings skull och för att bereda enskilda uppfödare erforderligt utrymme för avsättning av högt kvalificerade avelsdjur bör dock enligt utredningsmannen antalet ston minskas från 30 till omkring 20.

Även hingstuppödningsverksamheten vid Flyinge föreslås skola bibehållas. Som en följd av hingsthållningens minskade omfattning förordas emellertid, att antalet unghästar skall nedskäras från för närvarande 90 till 50 à 60.

Beträffande såväl stuteri- som hingstuppödningsverksamheten anmärkes, att denna är väsentligt mindre arbetskrävande än hingsthållningen. De besparingar, som kan vinnas genom en längre gående nedskärning än den föreslagna, blir följaktligen ganska små och enligt utredningsmannens uppfattning avsevärt mindre än den tillgång, den här ifrågavarande verksamheten utgör för aveln. I detta sammanhang uttalar utredningsmannen vidare, att det ej är uteslutet att stuteri- och hingstuppödningsverksamheten vid Flyinge i framtiden kan komma att få betydelse ur en annan synpunkt. Det kan nämligen icke helt uteslutas, att utsikterna för ridhästaveln kommer att te sig så ogynnsamma, att en mycket stor del av uppfödarna icke anser sig kunna fortsätta aveln och att tillräckligt underlag icke finnes ens för en hingsthållningsorganisation av mindre omfattning än den, som här föreslagits. Under sådana förhållanden torde det enligt utredningsmannens mening få övervägas, om icke verksamheten vid Flyinge bör omläggas till stuteri med begränsad hingsthållning för stuteriet och för de enskilda uppfödare i den närmaste omgivningen eller vissa andra lokalt begränsade områden, som alltjämt kan vara intresserade av aveln.

7. Personalfrågor

Vid statens hingstdepåer och stuteri finnes för närvarande följande tjänster.

Flyinge hingstdepå och stuteri		Strömsholms hingstdepå	
1 depåchef.....	Cp 5	1 depåchef.....	Cp 2
1 veterinär.....	Ca 25	1 kontorsskrivare.....	Ca 19
1 beridare.....	Ca 21		
1 bokhållare.....	Ca 21		
1 fodermarsk.....	Ce 15	1 fodermarsk.....	Ce 14
1 fodermarsk—stoöverskötare.....	Ce 15	1 körmästare.....	Ce 13
1 körmästare.....	Ce 14	16 stallbetjänter.....	Ce 12
1 hantverkare.....	Ce 12	1 nattvakt.....	Ce 10
35 stallbetjänter.....	Ce 12		
1 nattvakt.....	Ce 10		
1 ekonomibiträde.....	Ce 6		

Depåchefstjänsten vid Strömsholm är vakantsatt.

Den av utredningsmannen föreslagna nedskärningen av hingstdepåernas verksamhet innebär, att ungefär hälften av den nuvarande personalen blir överflödigt. I första hand kan härvid samtliga befattningar vid Strömsholms hingstdepå indragas. Vid Flyinge kan vidare åtta befattningar som stallbetjänter indragas, därest hingstbeståndet vid depån nedskäres till 50 beskillare. Sammanlagt skulle sålunda följande tjänster kunna indragas, nämligen dels en kontorsskrivarejänst i Ca 19, en fodermarsk-tjänst i Ce 14, en körmästarejänst i Ce 13, 24 stallbetjänttjänster i Ce 12 och en nattvaktstjänst i Ce 10. Arvodesbefattningarna såsom veterinär och hovslagare vid Strömsholms hingstdepå anses likaledes kunna slopas.

Den övertaliga extra ordinarie personalen föreslås skola beredas i huvudsak samma avskedsförmåner, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 november 1954 föreskrivits beträffande viss övertalig personal vid den centrala försvarsförvaltningen m. m. Nämnda föreskrifter stadgar, att till övertaliga befattningshavare, som entledigas utan att i samband med entledigandet erhålla annan anställning i statens tjänst, skall på vissa villkor utgå antingen årlig ersättning eller avskedsersättning.

Enligt utredningsmannens mening kan ifrågakavande bestämmelser i huvudsak läggas till grund för avvecklingen av övertalig personal vid hingstdepåerna. Detta skulle helt vara fallet beträffande avskedsförmån i form av årlig ersättning. I de fall, då avskedsförmånen skulle utgå med ett engångsbelopp i form av avskedsersättning anser utredningsmannen dock, att något gynnsammare villkor bör komma i fråga. Såsom skäl härför anför utredningsmannen bland annat, att hingstdepåernas personal har en mycket speciell yrkesinriktning, varför denna personal även under nuvarande gynnsamma arbetsmarknadsförhållanden i många fall torde ha svårt att erhålla likvärdig annan anställning.

Under återopande av här anförda skäl föreslår utredningsmannen, att

avskedersättning skall utgå med belopp motsvarande två, fyra, sex eller åtta månaders arbetsförtjänst, allteftersom den ifrågavarande befattningshavaren har en sammanlagd anställningstid i statens tjänst av minst tre, sex, nio eller tolv år. Med hänsyn till arbetets art finner han det vidare skäligt, att tid som stamanställd vid försvaret inräknas i anställningstiden. I övrigt anses de förut berörda föreskrifterna vara tillämpliga vid avvecklingen av övertalig personal vid hingstdepåerna.

I den mån den avskedade personalens tjänstebostäder icke erfordras för den kvarvarande personalen eller för andra ändamål, föreslår utredningsmannen, att vederbörande tills vidare skall få inneha nuvarande tjänstebostad. Utredningsmannen förutsätter vidare, att den offentliga arbetsförmedlingen söker att, i den mån så kan ske, med förtursrätt placera den övertaliga personalen i annan lämplig statstjänst liksom också att tillfälle till omskolning beredes personal, som icke på annat sätt kan erhålla ny anställning.

Utredningsmannen föreslår vidare, att befattningarna som bokhållare och beridare vid Flyinge hingstdepå och stuteri placeras i lönegrad Ca 23. I fråga om den förstnämnda befattningen skulle härvid tjänstebenämningen ändras från bokhållare till kamrerare.

Kontorsskrivaretjänsten vid Strömsholm anses icke längre vara erforderlig, om Strömsholms hingstdepå nedlägges. Utredningsmannen föreslår därför, att innehavaren av denna tjänst beredes tillfälle att efter stuteristatens omorganisation antingen avgå med förtidspension eller intill uppnådd pensionsålder tjänstgöra vid depån i Flyinge.

Utredningsmannen föreslår således, att dels samtliga befattningar vid Strömsholms hingstdepå skall indragas, dels följande personalstat skall beräknas för Flyinge hingstdepå och stuteri.

Tjänstemän på ordinarie stat.	Tjänstemän på icke ordinarie stat.
1 depåchef..... Cp 5	1 fodermarsk..... Ce 15
1 veterinär ..... Ca 25	1 fodermarsk—stoöverskötare..... Ce 15
1 beridare ..... Ca 23	1 körmästare..... Ce 14
1 kamrerare ..... Ca 23	1 hantverkare..... Ce 12
	27 stallbetjänter..... Ce 12
	1 nattvakt..... Ce 10
	1 ekonomibitråde..... Ce 6

Därest innehavaren av den ordinarie kontorsskrivaretjänsten på Strömsholm väljer att intill uppnådd pensionsålder vid utgången av oktober 1958 kvarstå i tjänst och överflyttas till Flyinge, bör denna tjänst uppföras på övergångsstat.

8. Anslagsberäkningar

Till statens hingstdepåer och stuteri utgår budgetåret 1954/55 till avlöningar ett belopp av 646 300 kronor och till omkostnader ett belopp av 406 500 kronor eller sammanlagt 1 052 800 kronor. Hur anslagen för-

delar sig på olika poster och hur utredningsmannens förslag påverkar stuteristatens anslagsbehov dels efter en fullt genomförd omorganisation enligt de riktlinjer, som angivits i det föregående, dels under den övergångstid till den framtida organisationen, som budgetåret 1955/56 skulle utgöra, redovisas av utredningsmannen på följande sätt.

	Budgetåret 1954/55	Efter fullt genom- förd omorganisa- tion	Budgetåret 1955/56
<i>Avlöningar</i>			
1. Avlöningar till ordinarie personal.	46 800	36 000	48 300
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t.	4 900	—	2 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.	376 400	221 000	298 600
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän	1 600	1 200	1 400
5. Rörligt tillägg	216 600	133 700	174 600
6. Avskedsersättningar	—	—	30 000
<i>Summa kronor</i>	<i>646 300</i>	<i>391 900</i>	<i>555 400</i>
<i>Omkostnader. . . . . Nettoutgift kronor</i>	<i>406 500</i>	<i>180 000</i>	<i>181 300</i>
Tillhoppa kronor	1 052 800	571 900	736 700

Vad först angår de möjliga besparingarna på längre sikt, beräknas dessa till i runt tal 480 000 kronor, varav omkring 255 000 kronor på avlöningsanslaget och 225 000 kronor på omkostnadsanslaget.

I fråga om avlöningsanslaget torde de föreslagna personalinskränkningarna komma att medföra en sammanlagd besparing av i runt tal 255 000 kronor, varav omkring 180 000 kronor avser indragna tjänster vid Strömsholm och omkring 75 000 kronor personalinskränkningar vid Flyinge.

Även härutöver beräknas på längre sikt vissa besparingar å avlöningsanslaget vara möjliga att ernå.

I fråga om anslaget till omkostnader kan efter fullt genomförd omorganisation besparingar ske främst därigenom, att efter nedläggandet av Strömsholms hingstdepå hela omkostnadsbeloppet för denna del av verksamheten, uppgående till ett nettobelopp av 105 000 kronor, bortfaller. Även genom den föreslagna nedskärningen av verksamheten vid Flyinge kan åtskilliga besparingar vinnas. Vid Flyinge hingstdepå och stuteri beräknas sålunda de i uppställningen å s. 14 angivna kostnadsminskningarna kunna äga rum.

Till följd av medelsanvisningar av engångskaraktär eller redan planerad nedskärning av verksamheten kan dessutom enligt lantbruksstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1955/56 posterna för reseersättningar, lantbeskällares underhåll och byggnaders underhåll minskas med (25 000 + 6 000 + 8 500 =) 39 500 kronor.

Enligt utredningsmannens uppskattning skulle inkomsterna komma att nedgå med omkring 34 000 kronor till 177 000 kronor. Utrednings-

	Kronor
Sjukvård	700
Reseersättningar	3 000
Beklädnad	2 300
Furage	34 000
Lantbeskällares underhåll	2 000
Häst- och fölinköp	50 000
Hästsjukvård	800
Summa minskning kronor	92 800

mannen understryker emellertid, att inkomstberäkningarna i hög grad är beroende av halvblodsavelns utveckling och att här gjorda beräkningar måste betraktas som mycket ungefärliga.

Nu anförda beräkningar avser de årskostnader, som stuteristaten kan väntas draga, sedan omorganisationen fullt genomförts. De föreslagna personalinskränkningarna och nedskärningen av hästbeståndet kan emellertid genomföras först till utgången av år 1955. Avvecklingen av den övertaliga personalen fordrar nämligen av olika skäl en viss tid. Av praktiska skäl anses vidare omorganisationen kunna påbörjas först efter betäcknings-säsongens slut vid månadsskiftet augusti/september, sedan beskällarna återkommit till depåerna. Den nuvarande personalstyrkan erfordras dessutom för åtskilliga arbetsuppgifter i samband med omorganisationen, såsom överförande av vissa hingstar och av inventarier från Strömsholm till Flyinge, iordningsställande av anläggningarna vid Strömsholm m. m. Försäljningen av de icke erforderliga hingstarna till slakt eller efter kastrering till ridhästar kan vidare icke ske på en gång, om tillfredsställande priser skall erhållas. Under dessa förhållanden erhålles de beräknade besparingarna endast till en viss del under budgetåret 1955/56.

Enligt utredningsmannens förslag bör anslaget till Statens hingstdepåer och stuteri: Avlöningar för budgetåret 1955/56 upptagas med 555 400 kronor.

I de fall, då årlig avskedsersättning skall utgå till övertalig personal, förutsätter utredningsmannen, att medel härför beräknas under tolfte huvudtitelns anslag till Diverse pensioner och understöd m. m. Utredningsmannen erinrar härvid om att enligt beslut av 1954 års riksdag (rskr. 397) skall från nämnda anslag bestridas kostnaden för periodiskt utgående avvecklingsersättningar till övertalig personal vid riksförsäkringsanstalten. Med åberopande av nämnda beslut har vidare Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1955 års riksdag föreslagit, att detsamma skall gälla motsvarande ersättningar till övertalig personal vid den centrala försvarsförvaltningen.

Lantbruksstyrelsen har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1955/56 hemställt, att förslagsanslaget till Statens hingstdepåer och stuteri: Omkostnader skall minskas med 47 500 kronor.

Under vissa i betänkandet närmare angivna förutsättningar har utredningsmannen beräknat, att bruttoutgifterna under budgetåret 1955/56 kommer att belöpa sig till ett sammanlagt belopp av 443 300 kronor. Genom avvecklingen av en stor del av hästbeståndet vid depåerna kan en betydande engångsökning av inkomsterna beräknas ske under detta år, varför nettoutgifterna uppskattas skola nedgå till 181 300 kronor. Detta innebär att anslaget skulle kunna minska med 225 200 kronor.

Såsom förut nämnts, har utredningsmannen föreslagit, att möjlighet skall finnas att under hela året utstationera hingstar hos lämpliga fodervärdar mot ersättning, som bestämmes efter prövning i varje särskilt fall. Utredningsmannen finner det icke möjligt att nu bedöma, i vilken omfattning ett sådant förfaringssätt kan komma att tillämpas. I den mån sådan utackordering sker, föreslås kostnaderna för densamma tills vidare skola bestridas ur anslagsposten till furage. Därest det skulle bli nödvändigt att av sådan anledning överskrida sagda post, förutsättes anslaget till avlöning av icke ordinarie personal skola kunna nedsättas i motsvarande mån.

Slutligen föreslår utredningsmannen, att inventarierna vid Strömsholms hingstdepå skall överföras till Flyinge samt att förvaltningen av egendomen och därå befintliga anläggningar, i den mån egendomen ej kommer att tagas i anspråk för vissa särskilda ändamål, skall ankomma på domänverket.

II. Yttrandena

Allmänna synpunkter

I samtliga remissyttranden biträdades utredningsmannens uppfattning, att den statliga hingsthållningen bör reduceras till den omfattning, som kan anses motsvara behovet för den nu bedrivna ridhästaveln. Samtidigt framhålls i flera yttranden, att avelns nuvarande omfattning bör vidmakthållas. *Försvarsstaben* uttalar sålunda, att det är av väsentlig betydelse, att avelsverksamheten får en sådan omfattning och inriktning, att såväl näringslivets fredsekonomiska synpunkter som totalförsvarets behov av hästar i krig kan tillgodoses. I fråga om behovet av hästar i krig anför arméledningen följande.

Chefen för armén har i förslaget rörande kavalleriets framtida organisation av ekonomiska skäl räknat med att krigsorganisationens jägarskvadroner skall vara beridna på för fredsutbildningen erforderliga varmblodiga stamridhästar samt i övrigt på uttagna hästar. För närvarande tillgodoses krigsorganisationens behov i stor utsträckning med arméns relativt stora bestånd av stamridhästar (1 455), ackordridhästar (560) och varmblodiga ackorddraghästar (750). Enligt arméchefens förslag kommer antalet stamridhästar att minskas till 435 samt beståndet av ackordridhästar och varmblodiga ackorddraghästar att helt avvecklas. Eftersom antalet skvadroner i krigsorganisationen förutsättes skola minska med

endast 30 procent, kommer följaktligen behovet av uttagna ridhästar att stiga (med omkring 50 procent). Det är önskvärt, att detta behov i största möjliga utsträckning kan tillgodoses med varmblodiga ridhästar, eftersom kallblodiga ridhästar medför en viss kvalitetsförsämring.

Ehuru utredningsmannens allmänna syn på frågan om den statliga hingsthållningens omfattning biträdades av remissinstanserna, har erinringar gjorts beträffande vissa delar av förslaget till omorganisation av stuteristaten, särskilt frågorna om nedläggande av Strömsholms hingstdepå, om avskedsvillkoren för övertalig personal samt om lönegradsplaceringen av vissa tjänstemän på stuteristaten.

Stuteristatens omorganisation

Den föreslagna nedskärningen av antalet hingstar från för närvarande omkring 100 till 50 har icke föranlett någon erinran i vidare mån än att *lantbruksstyrelsen* anser det vara önskvärt, att hingstantalet under ett eller annat år må kunna få något överstiga den sistnämnda siffran. Å andra sidan finner *statskontoret* det tveksamt, om anledning föreligger att hålla ens ett så stort hingstbestånd som det föreslagna.

Beträffande den föreslagna indragningen av Strömsholms hingstdepå har *försvarsstaben*, *arméledning* och *Sveriges lantbruksförbund* ifrågasatt, om icke denna fråga bör anstå, till dess utredning rörande möjligheterna att till Strömsholm förlägga viss utbildning i hästvård och körning föreligger. Arméledningen anför härom, att en samordning mellan en dylik skola, hingsthållning, avelsstohållning samt arméns remontutbildning kan vara möjlig. Vidare uttalar arméledningen i detta sammanhang, att det ur mobiliseringssynpunkt vore fördelaktigt, om ridhästar kunde uttagas inom landets nordliga delar, och att närhet till hingstdepå gynnar uppfödning.

Statskontoret finner för sin del, att bärande skäl anförts för ett nedläggande av Strömsholms hingstdepå.

Den högre fraktkostnad, som vissa stoägare kan åsamkas på grund av större avstånd till hingststation, har utredningsmannen ansett böra kompenseras i den formen, att språngavgiften efterskänkes. *Statskontoret* finner emellertid icke tillräckliga skäl föreligga härför. *Lantbruksstyrelsen* anser å andra sidan, att det kan förekomma fall, då dylikt vederlag icke är tillräckligt för att uppmuntra till fortsatt avel. Styrelsen erinrar vidare om att i det statsbidrag å sammanlagt 35 000 kronor, som utgår ur anslaget till Hästavelns befrämjande och som Avelsföreningen för svenska varmblodiga hästen alltsedan budgetåret 1948/49 åtnjuter, ingår enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande årligen ett belopp av 2 000 kronor till betäckningspremier i form av fraktbidrag för halvblodsston, vilkas ägare är bosatt på något längre avstånd från hingststationen. Styrelsen ifrågasätter, om icke ett ökat bidrag för detta ändamål bör utgå till avelsföreningen för att genom dess försorg utdelas som fraktbidrag för kvalificerade avelsston.

Personalfrågor

Beträffande avskedsvillkoren för den övertaliga personalen vill *statskontoret* icke motsätta sig, att denna personal får åtnjuta samma avskedsförmåner, som fastställts genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 november 1954 rörande gottgörelse till övertalig personal vid den centrala försvarsförvaltningen m. m. Ämbetsverket finner det däremot helt uteslutet, att än gynnsammare villkor skulle beredas nu ifrågavarande personal. *Statens lönenämnd* anser likaledes, att principiella skäl talar för att de bestämmelser, som i förevarande avseende utfärdas för stuteristaten, helt bör anslutas till de i nyssnämnda beslut meddelade föreskrifterna, vilka angivits skola tillämpas där Kungl. Maj:t ej för vissa fall annorlunda beslutar. En härmed överensstämmande utformning av nu ifrågavarande föreskrifter lägger enligt lönenämndens mening icke hinder i vägen för Kungl. Maj:t att i särskilda fall taga hänsyn till sådana speciella förhållanden, vilka kan föranleda avsteg från de allmänna reglerna.

Försvarsverkens civila personals förbund understryker däremot utredningsmannens synpunkter, att hingstdepåernas personal har en mycket speciell yrkesinriktning, varför denna personal även under nuvarande gynnsamma arbetsmarkadsförhållanden i många fall torde ha svårt att erhålla likvärdig annan anställning. Förbundet framhåller bland annat, att ett flertal befattningshavare befinner sig i fyrtioårsåldern och i de flesta fall har ett tjugotal tjänsteår. Detta bör enligt förbundets mening motivera en ytterligare höjning av ersättningsbeloppen. Förbundet anser vidare, att utöver de av utredningsmannen föreslagna förmånerna flyttningsersättning bör beviljas befattningshavare, som avflyttat från Strömsholm eller Flyinge.

Slutligen må nämnas, att enligt *statskontorets* mening lantbruksstyrelsens stuteribyrå i organisatoriskt hänseende bör ingå som sektion under annan byrå i styrelsen.

Övriga synpunkter

I samband med frågan om stuteristatens organisation framför *Avelsföreningen för svenska varmblodiga hästen* förslag om anordnande av ett civilt ackordhästsystem för täckande av krigsbehovet av varmblodiga hästar. Avelsföreningen anför härom följande.

Enligt nuvarande organisation håller armén själv en fjärdedel av arméns krigsbehov av hästar, då däremot enligt förslagen endast en tiondedel av detta behov skall täckas genom arméns egna hästar. Jämlikt förslagen kommer remonteringen att bli så låg, att bibehållande av den höga kvalitét, som för närvarande utmärker svensk halvblodsavel, omöjliggöres. Den i förhållande till andra länders prisläge goda export, som under de sista åtta åren ägt rum, synes komma att äventyras genom den starkt beskurna remonteringen. Det har erkänts, att varmblodiga hästar är nödvändiga den dag kriget står för dörren och att den varmblodiga hästen genom sin egenart icke blott sparar en kallblodig häst åt näringslivet utan även

2 — *Bihang till riksdagens protokoll 1955. 10 saml. Nr 28*

minskar ersättningsbehovet genom större uthållighet. Därför står det för avelsföreningen klart, att lämpliga åtgärder kräves för avelsgrenens uppehållande. Om jordbruk och övrigt näringsliv skall släppa till arméns krigsbehov av hästar, synes det logiskt, att jordbrukets och näringslivets organisationer redan under fredstid får svara för det behov, armén uppställer som nödvändigt, och därmed handha samtliga frågor angående dessa hästar under fredstid. Lantbruksstyrelsen bör därför få till uppgift att handha icke blott stuteri- och hingsthållningsärenden utan även frågor angående hållande av ett ackordhästbestånd för att täcka ett krigsbehov av varmblodiga hästar, motsvarande vad som hittills varit fallet inom armén.

III. Departementschefen

Departementschefen har anfört följande.

»Vid såväl Flyinge hingstdepå och stuteri som Strömsholms hingstdepå är verksamheten främst inriktad på halvblodsaveln, vilken frambringar hästar av utpräglad ridhästtyp, framför allt remonter och ackordshästar för armén. Depåernas beskällare utnyttjas dock även för produktion av lättare arbetshästar och avelsdjur.

En av 1951 års hästavelsutredning företagen undersökning av hästbeståndets nuvarande storlek och sammansättning samt av det framtida behovet av hästar ger vid handen, att man har att räkna med att antalet hästar i vårt land inom få år kommer att nedgå högst avsevärt. En av orsakerna härtill är jordbrukets alltjämt ökande mekanisering. I samma riktning verkar motoriseringen av försvarsmakten. Enligt nu föreliggande förslag till arméns organisation i fredstid är avsikten att starkt beskära kavalleriförbanden och över huvud reducera arméns hästhållning. För krigsorganisationen räknar man dock med att det behövs ett relativt betydande antal såväl ridhästar som draghästar.

Även om det vid nu nämnda förhållanden är angeläget att, särskilt ur beredskapssynpunkt, säkerställa en viss stabilisering av hästuppfödningen, synes den angivna utvecklingen medföra vissa konsekvenser för det statliga stuteriväsendet. Ridhästavelns successiva nedgång under 1950-talet har redan föranlett en minskning av depåernas hingstbestånd med ett tjugotal djur. Såsom utredningsmannen framhållit synes emellertid en ytterligare nedskärning av antalet hingstar kunna äga rum även vid en uppfödning av ungefärligen samma omfattning som den nuvarande. Med hänsyn till att man här har att röra sig med åtskilliga osäkra faktorer, kan delade meningar givetvis råda om hur stor minskning därvid bör komma i fråga. För min del kan jag ansluta mig till utredningsmannens förslag, att antalet hingstar nu skall minskas till omkring 50. Det torde få ankomma på lantbruksstyrelsen att avgöra, vilken sammansättning det kvarvarande hingstbeståndet bör ha. Till ledning härvidlag vill jag dock framhålla, att de oldenburgska hingstarna enligt min mening efter hand synes böra utmönstras. Vidare torde det vara lämpligt, att nordsvenska hingstar icke hålles i större antal än som motsvarar det faktiska behovet.

Jag delar även utredningsmannens mening, att stuteriet i Flyinge bör bibehållas. I enlighet med förslaget bör dock antalet ston minskas till 20. Med hänsyn till verksamhetens nedgång i övrigt torde vidare uppfödningen av unghästar böra begränsas till 50 à 60 djur.

Vid bifall till den av mig förordade nedskärningen av hingsthållningen synes tillräckligt underlag saknas för att upprätthålla verksamheten vid två depåer. Det torde heller icke finnas utsikt till att kunna tillföra depåerna nya arbetsuppgifter genom att dit delvis överflytta verksamheten vid remontdepåerna eller genom att på annat sätt samordna hingst- och remontdepåernas uppgifter. I det förut berörda förslaget till ny arméorganisation föreslås nämligen, att samtliga nuvarande remontdepåer skall indragas samt att ridutbildning och remontdressyr för framtiden skall äga rum vid Västerbottens infanteriregemente. Vid nu angivna förhållanden torde den ena av hingstdepåerna böra nedläggas. Av de skäl, utredningsmannen anfört, synes det närmast komma i fråga att draga in depån vid Strömsholm. Även om vissa olägenheter otvivelaktigt är förenade därmed, anser jag mig dock böra förorda, att denna depå skall nedläggas och den statliga stuteriverksamheten för framtiden koncentreras till Flyinge. Vid detta mitt ställningstagande förutsätter jag dock, att ledningen för Flyinge hingstdepå kommer att vinnlägga sig om att hålla erforderlig kontakt med uppfödarna i mellersta Sverige och i möjligaste mån tillgodose även deras intressen. Frågan huruvida anläggningarna vid Strömsholm skall kunna utnyttjas för landets hästavel på annat sätt, exempelvis genom att dit förlägga utbildningskurser i körning och hästvård, främst för jordbrukets och skogsbrukets behov, kommer att närmare övervägas av utredningsmannen. Utredningen torde få bedrivas enligt riktlinjer som senare kommer att meddelas.

Sedan verksamheten vid Strömsholms hingstdepå nedlagts, bör depåns inventarier överflyttas till Flyinge och förvaltningen av egendomen och därå befintliga anläggningar överföras till domänverket.

Det torde få ankomma på ledningen av Flyinge hingstdepå att besluta om hur hingstarna efter omorganisationen bör utplaceras inom de skilda avelsområdena. Såsom utredningsmannen framhållit bör därvid eftersträvas, att hingstarna kommer till så god användning som möjligt med hänsyn till såväl antalet betäckningar som stomaterialets kvalitet. På grund av de besparingar, som kan vinnas genom att hingst stadigvarande utstationeras hos enskild hingsthållare eller hingsthållningsförening, bör sådan utstationering ske när tillfälle därtill erbjudes och fullgod vård av hingsten kan påräknas. Hingsthållaren eller föreningen bör därvid erhålla foderlega och gottgörelse för skötseln av hingsten med belopp, varom överenskommelse träffats med chefen för depån. Därest högre ersättning än 3 000 kronor anses böra utgå, bör dock frågan underställas lantbruksstyrelsens prövning.

Efter den föreslagna omorganisationen torde vissa hingststationer kom-

ma att helt indragas, varigenom stoägare åsamkas högre fraktkostnad. I likhet med utredningsmannen anser jag, att kompensation härför bör kunna ges i någon form. Lantbruksstyrelsen har i detta sammanhang erinrat om att i det statsbidrag å 35 000 kronor, som årligen utgår till Avelsföreningen för svenska varmblodiga hästen ur reservationsanslaget till Hästavelns befrämjande, ingår ett belopp av 2 000 kronor till betäckningspremier i form av fraktbidrag för halvblodsston, vilkas ägare är bösatta på längre avstånd från hingststation. Det synes enligt min mening lämpligast, att sådan kompensation även fortsättningsvis får utgå från de medel, som ställes till avelsföreningens förfogande. Vad jag sålunda anfört innebär, att jag icke biträder utredningsmannens förslag om efterskänkande i vissa fall av språngavgiften.

Den föreslagna begränsningen av stuteriverksamheten medför, att personalen vid denna kan minskas i betydande utsträckning. Enligt utredningsmannens förslag skulle sålunda samtliga befattningar vid Strömsholm kunna indragas, medan personalen vid Flyinge skulle kunna minskas med åtta stallbetjänter. För min del anser jag att härutöver även befattningar som fodermarsk-stoöverskötare och ytterligare två stallbetjäntbefattningar vid Flyinge kan indragas.

Befattningen såsom chef för Strömsholms hingstdepå är för närvarande vakant och kan därför utan vidare indragas. Likaså kan arvodesbefattningarna som veterinär och hovslagare därstädes slopas. Vad angår innehavaren av kontorsskrivarettjänsten i lönegrad Ca 19 vid samma depå synes vid omorganisationen i första hand böra undersökas, huruvida möjlighet föreligger att låta honom tjänstgöra i annan statlig befattning, varvid hans nuvarande tjänst bör uppföras på övergångsstat. Därest så icke är fallet, torde Kungl. Maj:t böra få överväga att bereda befattningshavaren, som innevarande år uppnår en levnadsålder av 62 år, tillfälle att avgå med för-tidspension.

Med hänsyn till djurantalets minskning torde för framtiden någon särskild veterinärbefattning ej vara erforderlig vid Flyinge. Eftersom befattningen är ordinarie och vissa svårigheter synes finnas att omedelbart överföra innehavaren till annan statlig tjänst, vill jag dock för närvarande endast förorda, att befattningen sättes på övergångsstat.

Vad angår de övertaliga extra ordinarie befattningshavarna vid såväl Strömsholm som Flyinge torde dessa böra erhålla i huvudsak samma avskedsförmåner, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 november 1954 föreskrivits beträffande viss övertalig personal vid den centrala försvarsförvaltningen m. m. Beslutet innebär, att till ifrågavarande övertaliga befattningshavare, vilka entledigats utan att i samband med avskedet erhålla annan anställning i statens tjänst, skall på vissa villkor utgå årlig ersättning eller avskedsersättning. Såsom framgår av den förut lämnade redo-

görelsen skall årlig ersättning intill pensionsåldern utgå med belopp, motsvarande 90 procent av pensionen, därest befattningshavaren uppnått en levnadsålder av 50 år och har en sammanlagd anställningstid av 15 år. För befattningshavare, som uppnått 45 men ej 50 levnadsår, skall bristande levnadsår kompenseras av överskjutande tjänsteår över 15, varvid ett anställningsår räknas lika med två levnadsår. På motsvarande sätt skall för tjänsteman, som har 10 men ej 15 anställningsår, felande anställningsår kompenseras av överskjutande levnadsår enligt samma beräkningsgrund. Efter uppnådd pensionsålder skall ersättning motsvarande full pension utgå. Avskedsersättning åter skall enligt nämnda föreskrifter utgå till befattningshavare, som icke uppfyller de villkor i fråga om levnadsålder och anställningstid, som stadgas för erhållande av årlig ersättning. Avskedsersättning utgår med belopp motsvarande en, två eller tre månaders arbetsförtjänst, allteftersom vederbörande anställningshavare vid avgången ur tjänsten har en sammanlagd anställningstid i statens tjänst av respektive minst tre, sex eller nio år. Från rätt till årlig ersättning eller avskedsersättning undantages anställningshavare, vilkens anställning är att betrakta såsom bisyssla eller som icke har en sammanlagd anställningstid i den centrala statsförvaltningen av minst tre år. Vidare undantages den, som i samband med omorganisationen erhåller förtidspension eller av statsmedel uppbär tjänstepension eller har överskridit pensionsålderns nedre gräns. Den, som vid avgången ur tjänst icke uppnått en levnadsålder av 25 år och då icke heller är gift eller har försörjningsplikt mot barn, undantages vidare liksom även anställningshavare, vilken utan att förebringa godtagbara skäl vägrar att antaga erbjuden annan anställning i statens tjänst eller icke iakttagit vad som skäligen bort ankomma på honom för att erhålla ny anställning. Nu angivna bestämmelser tillämpas, där icke Kungl. Maj:t för visst fall annorlunda beslutar.

Även om hingstdepåernas personal har en synnerligen snäv yrkesinriktning och möjligheterna att omplacera ifrågavarande befattningshavare i likvärdig statlig eller enskild tjänst därför torde vara mycket begränsade, kan jag icke biträda utredningsmannens förslag, att gynnsammare villkor skall beredas dessa befattningshavare i de fall, då avskedsförmånen skall utgå i form av avskedsersättning. Ej heller finner jag mig böra förorda den av Försvarsverkens civila personals förbund gjorda hemställan om särskilda flyttningbidrag. Såsom statens lönenämnd anfört torde emellertid på grund av de föreliggande omständigheterna hinder icke böra möta för Kungl. Maj:t att — i likhet med vad som gäller enligt beslutet den 5 november 1954 — i särskilda fall taga hänsyn till sådana speciella förhållanden, som bör föranleda avsteg från de allmänna reglerna. Detta bör bland annat gälla i sådana fall, då omskolning anses böra komma i fråga.

I enlighet med utredningsmannens förslag bör befattningshavare tills

vidare få inneha sin nuvarande tjänstebostad, i den mån denna icke erfordras för den kvarvarande personalen eller för annat ändamål. Om avskedad befattningshavare kommer att under längre tid kvarbo i tjänstebostaden, torde omprövning av hyresersättningen kunna ske med hänsyn till i orten gängse hyror. Vidare torde den offentliga arbetsförmedlingen böra söka att, i den mån så kan ske, med förtursrätt placera den övertaliga personalen i annan lämplig statstjänst.

Vad angår personalfrågorna i övrigt är jag icke beredd att tillstyrka de lönegradsuppflyttningar av vissa tjänster, som föreslagits av utredningsmannen och i remissyttrandena. Då det för närvarande är svårt att bedöma, huruvida ytterligare förändringar i stuteristatens organisation kan bli aktuella, torde utöver vad jag sålunda förordat icke heller i andra avseenden nu böra ske några ändringar i personalstaten.

Frågan om ändring i lantbruksstyrelsens byråindelning torde böra upptagas i annat sammanhang. Jag är icke heller beredd att här ingå på det av Avelsföreningen för svenska varmblodiga hästen väckta förslaget om anordnande av ett civilt ackordhästsystem.

På längre sikt beräknas den föreslagna omorganisationen medföra en årlig besparing av i runt tal 535 000 kronor, sedan densamma helt genomförs. Av beloppet hänför sig 290 000 kronor till avlöningsanslaget och 245 000 kronor till omkostnadsanslaget. Minskningen av hästbeståndet liksom även avvecklingen av den personal, som blir överflödigt, kommer emellertid att taga en icke alltför kort tid i anspråk och beräknas vara genomförd först vid utgången av år 1955. För budgetåret 1955/56 synes med hänsyn härtill medelsbehovet böra beräknas på följande sätt.

Vad angår förslagsanslaget till Statens hingstdepåer och stuteri: Avlöningar torde posten till arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, kunna nedräknas med 2 400 kronor, motsvarande arvoden under ett halvt år till veterinären och kontorsskrivaren vid Strömsholm. Vidare synes posten till övrig icke-ordinarie personal kunna nedsättas med 88 800 kronor på grund av den föreslagna avvecklingen av viss personal och med 10 000 kronor med anledning av minskat medelsbehov för vikarier för stallpersonalen vid semester och sjukdom. Den planerade minskningen av stoantalet föranleder en nedräkning av ersättningen för levande födda föl med 200 kronor. Å andra sidan bör till avskedsersättningar upptagas en förslagsvis beräknad delpost å 25 000 kronor.

De beslutade ändringarna av grundlönebeloppen föranleder en omräkning av vissa anslagsposter.

Anslaget beräknas sålunda.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, 62 000 (+ 15 200) kronor;

arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, 2 500 (— 2 400) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 367 800 (— 8 600) kronor;

särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal 1 400 (— 200) kronor;

rörligt tillägg 67 700 (— 148 900) kronor;

avskedsersättningar 25 000 (ny post) kronor.

Anslaget uppföres alltså med (62 000 + 2 500 + 367 800 + 1 400 + 67 700 + 25 000 =) 526 400 kronor.

Å personalförteckningen bör avföras en depåchef i lönegrad Cp 2 vid Strömsholms hingstdepå. Dessutom bör tjänsterna som veterinär i lönegrad Ca 25 och som kontorsskrivare i lönegrad Ca 19 uppföras å övergångsstat.

I fråga om förslagsanslaget till Statens hingstdepåer och stuteri: Omkostnader har lantbruksstyrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1955/56 hemställt, att detsamma skall upptagas med ett belopp av 359 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en minskning med 47 500 kronor. Utredningsmannen har emellertid beräknat medelsbehovet under anslaget till endast 181 300 kronor. Därvid har såsom utgift uppförts till sjukvård 3 300 (— 1 200), reseersättningar 30 000 (— 31 000), lyse och vatten 9 500 (— 2 500), övriga expenser 5 900 (— 1 100) samt övriga utgifter 394 600 (— 138 400) kronor eller tillhopa 443 300 kronor. Vidare har å inkomstsidan upptagits tillhopa 262 000 (+ 51 000) kronor, därav hyres- och arrendemedel m. m. 70 000 (+ 19 000) kronor, sålda hästar 110 000 (+ 46 000) kronor, språngavgifter 75 000 (— 13 000) kronor samt inkomster i övrigt 7 000 (— 1 000) kronor.

Vad utredningsmannen sålunda föreslagit kan jag godtaga med den ändringen, att utgiftsposterna för furage samt häst- och fölinköp torde kunna nedsättas med ytterligare 10 000 kronor vardera. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår upptagas med ett belopp av (423 300 — 262 000 =) 161 300 kronor. I fråga om den sistnämnda anslagsposten förutsättes härvid, att erforderlig ökning av posten skall ske under vissa år, då större inköp är påkallade. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa ny stat för anslaget.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att Kungl. Maj:t den 17 december 1954 förordnat, att domänstyrelsen — med iakttagande av gällande föreskrifter — skall utarrendera arrendelotten Flyinge nr 1, kallad Valleberg, av Flyinge kungsgård i Södra Sandby socken, Malmöhus län, med undantag av en äldre, till försäljning ifrågasatt arbetarbostad med ekonomihus och tomtområde för Flyinge hingstdepås och stuteris räkning under en tid av tio år, räknad från och med den 14 mars 1955, mot ett årligt arrende icke understigande 33 800 kronor samt att domänstyrelsen av inflytande arrendemedel skall gottgöras de direkta utgifterna för arrendelottens förvaltning.»

IV. Utskottet

Häststammen i vårt land har under de senaste årtiondena bland annat till följd av jordbrukets alltmera ökande mekanisering successivt minskats. Denna särskilt ur beredskapssynpunkt betänkliga men jämväl med hänsyn till näringslivets behov icke önskvärda utveckling har föranlett statsmakterna att vidtaga olika åtgärder för att säkerställa en viss stabilisering av hästuppfödningen. Sålunda beslöt riksdagen så sent som i fjol i enlighet med ett på grundval av 1951 års hästavelsutredning framlagt förslag om särskilda stödåtgärder för hästaveln under en övergångstid av fyra år. I detta sammanhang framhöll utskottet, bland annat, att lönsamheten av uppfödningen dock komme att bli avgörande för i vad mån de föreslagna stödåtgärderna skulle ge önskat resultat.

Med hänsyn till att den angivna utvecklingen syntes medföra vissa konsekvenser för det statliga stuteriväsendet tillkallade chefen för jordbruksdepartementet den 30 juni 1954 en utredningsman, som den 15 januari 1955 avgav betänkande med förslag angående stuteristatens organisation. Såsom framgår av förevarande proposition, vilken bygger på utredningsmannens förslag, är verksamheten såväl vid Flyinge hingstdepå och stuteri som Strömsholms hingstdepå främst inriktad på halvblodsaveln, som frambringar hästar av utpräglad ridhästtyp, framför allt remonter och ackordshästar för armén, men även lättare arbetshästar och avelsdjur. Vid en omorganisation av stuteristaten bör man enligt utredningsmannen utgå från ridhästavelns nuvarande omfattning och den hingsthållning, som i betraktande härav nu kan anses erforderlig. Så länge det ur försvarssynpunkt är önskvärt att uppehålla ett hästbestånd av denna omfattning och man därmed även vinner, att de anspråk på hästar, som i en krigssituation ställes på jordbruket, begränsas, synes det nämligen utredningsmannen motiverat, att man ej nedskär den statliga hingsthållningen på ett sätt, som skulle innebära, att förutsättningarna för att uppehålla ridhästaveln blev väsentligt försämrade. I anslutning härtill föreslås i propositionen dels att antalet hingstar skall minskas med hälften eller till omkring 50 samt antalet avelsston och unghästar reduceras från 30 respektive 90 till 20 respektive 50 à 60, dels att Strömsholms hingstdepå skall nedläggas. Minskningen av hästbeståndet liksom även avvecklingen av den personal, som blir överflödigt, beräknas enligt propositionen vara genomförd vid utgången av år 1955. Förslaget medför på längre sikt en årlig besparing av i runt tal 535 000 kronor.

Med anledning härav har i motionerna I: 451 och II: 556 ifrågasatts, om den uppskattade besparingen uppväger den skada, som förslagets genomförande skulle tillfoga hästavelsintresset, speciellt i Mellansverige. I vart fall bör enligt motionerna den föreslagna minskningen av hingstantalet och avvecklingen av personalen ske under en längre övergångstid än den, som

förordats i propositionen. Motionärerna hemställer därför, att frågan om den framtida organisationen av statens hingstdepåer skall göras till föremål för en allsidig utredning och lösas i samband med just nu aktuella frågor på hästavelns område. I avvaktan på resultatet av en sådan utredning synes enligt motionärerna Strömsholms hingstdepå böra kunna bibehållas.

Enligt utskottets mening ger den framlagda utredningen i ärendet vid handen, att en nedskärning av hingstantalet är motiverad även vid en uppfostring av ungefärligen samma omfattning som den nuvarande. Vad beträffar storleken av en sådan minskning ansluter sig utskottet till propositionens förslag. Då antalet hingstar därefter kommer att understiga det hingstbestånd, som för närvarande finnes enbart vid Flyinge, anser utskottet i likhet med departementschefen, att tillräckligt underlag saknas för att upprätthålla verksamheten vid två depåer. Vid bedömandet av frågan vilken av hingstdepåerna som bör nedläggas, har utskottet funnit övervägande skäl tala för att depån vid Strömsholm skall indragas. Såsom framhålles i propositionen överväges emellertid för närvarande, huruvida anläggningarna vid Strömsholm skall kunna utnyttjas för landets hästavel på annat sätt, exempelvis genom att dit förlägga utbildningskurser i körning och hästvård, främst för jordbrukets och skogsbrukets behov. I anslutning härtill anföres vidare i propositionen nr 110 till årets riksdag angående vissa anslag under riksstatens fjärde huvudtitel att — därest framdeles en civil körskola av nyssnämnda slag skulle inrättas — frågan om en eventuell samordning av verksamheten vid skolan med den militära verksamheten på förevarande område torde få upptagas till prövning. Enligt vad utskottet inhämtat har statsutskottet vid behandlingen av sistnämnda spörsmål i sitt utlåtande nr 128 förordat, att med indragningen av ridskolan i Strömsholm skall anstå i avbidan på resultatet av övervägandena i ämnet. Vid nu angivna förhållanden anser jämväl jordbruksutskottet det lämpligt att ifrågavarande resultat avvaktas, innan åtgärder vidtages för att minska personalen vid hingstdepån i den omfattning, som avses i propositionen nr 102. Med hänsyn härtill finner sig utskottet böra tillmötesgå de i motionerna framförda önskemålen endast så till vida, att det förordar, att Kungl. Maj:t skall bemyndigas att tills vidare behålla personalen i den utsträckning, som kan anses påkallad i avbidan på nyssnämnda överväganden.

I motionen II: 528 har yrkats, att avelsstohållningen vid Flyinge skall helt nedläggas. Med anledning härav vill utskottet erinra om att utredningsmannen i detta sammanhang anfört, att en samling elitston vid stuteriet utgör en garanti för att beskällarbeståndet även i fortsättningen kan hållas på en tillräckligt hög nivå. Detta är enligt utredningsmannen särskilt önskvärt med tanke på att den bebådade nedskärningen av hästhållningen i armén kan komma att medföra försämrade förutsättningar för ridhästaveln och sålunda öka risken för att avelns kvalitativa standard skall

3 — *Bihang till riksdagens protokoll 1955. 10 saml. Nr 28*

sänkas. Ur angivna synpunkter ansluter sig utskottet, med avstyrkande av motionen II: 528, till Kungl. Maj:ts förslag att stuteriet skall bibehållas. Därvid bör dock av besparingsskäl och för att bereda enskilda uppfödare erforderligt utrymme för avsättning av högt kvalificerade avelsdjur antalet ston i enlighet med vad som förordats i propositionen minskas från 30 till 20.

I detta sammanhang torde få erinras om att statsutskottet i sitt förut nämnda utlåtande behandlat frågan om ändrad organisation av kavalleriet m. m., innebärande att krigsmaktens behov av varmblodiga ackordridhästar, stamdraghästar och ackorddraghästar helt bortfaller samt att behovet av varmblodiga stamridhästar betydligt reduceras. Under ärendets beredning i statsutskottet har emellertid särskilt från skogs- och jordbrukarhåll uttalats farhågor för att den nu föreslagna kraftiga beskärningen av hästbeståndet skulle få omfattande verkningar beträffande möjligheterna att i händelse av mobilisering eller krig tillgodose näringslivets behov av hästar. Med hänsyn till det stöd för hästaveln, som arméns hästhållning i fred utgör, har förslaget ansetts även kunna få sekundära återverkningar bland annat genom att intresset för hästaveln komme att sjunka, detta icke endast i fråga om varmblodshästarna. Liknande synpunkter har enligt statsutskottet kommit till uttryck i vissa i detta sammanhang väckta motioner, i vilka särskilt understrukits farhågorna för att krigstillgången på hästar för, förutom näringslivet, armén och civilförsvaret skulle komma att äventyras.

Såsom statsutskottet framhållit har återverkningarna i nu angivna och andra i dess utlåtande närmare omnämnda avseenden icke berörts i propositionen nr 110. Med anledning härav har statsutskottet funnit det angeläget, att bland annat nyssnämnda spörsmål av Kungl. Maj:t toges under närmare övervägande och att i avvaktan på resultatet härav reduceringen av antalet hästar liksom av antalet remonter för arméns räkning icke forceras i den snabba takt, som Kungl. Maj:ts förslag innebär. I anslutning härtill har statsutskottet vidare hänvisat till vad överbefälhavaren och chefen för armén anfört i sina i propositionen nr 102 närmare redovisade yttranden över betänkandet med förslag till stuteristatens organisation.

Under hänvisning till det anförda har statsutskottet vidare framhållit, att en förutsättning för att arméns remonter skall kunna nedbringas på föreslaget sätt är, att det för krigsbehovet nödvändiga antalet hästar säkerställs. Det bör emellertid enligt statsutskottet härvid beaktas, att systemet med varmblodiga ackorddraghästar, vilket avser hållandet under fredstid av en nödvändig krigsreserv av varmblodiga hästar, medför icke oväsentliga merkostnader för statsverket. I sitt av föregående års riksdag godkända utlåtande nr 4 framhöll statsutskottet, att fjärde huvudtiteln i princip icke borde belastas med dessa kostnader. Statsutskottet ansåg, att denna fråga borde tagas under övervägande, och ifrågasatte, om icke en del av dessa merkostnader lämpligen borde bestridas av anslag

under nionde huvudtiteln eller ur statens hästavelsfond, som av totalisatormedel avsatts för hästavelns främjande. Statsutskottet har nu framhållit, att skäl alltjämt talar för en samordning av olika åtgärder för tillgodoseendet av krigsmaktens och näringslivets behov av hästar, och anser fortfarande angeläget, att denna fråga ingående prövas. Det är enligt statsutskottets mening önskvärt, att resultatet av en sådan undersökning om möjligt förelägges nästa års riksdag.

Jordbruksutskottet delar statsutskottets åsikt, att vid en nedskärning av hästbeståndet på sätt nu föreslagits lämpliga åtgärder behöver vidtagas för att det vid en mobiliserings- eller krigssituation nödvändiga antalet hästar i möjligaste mån säkerställs. Likaså anser jordbruksutskottet, att det kan sättas i fråga, huruvida icke merkostnaderna härför bör bestridas av medel under nionde huvudtiteln eller ur statens hästavelsfond. Jordbruksutskottet finner sig därför, särskilt med hänsyn till att helt nyligen genomförts vissa åtgärder för att främja den inhemska hästaveln, böra ansluta sig till statsutskottets uttalande om en utredning rörande en samordning av skilda åtgärder för att tillgodose krigsmaktens och näringslivets behov av hästar.

Vad i propositionen föreslagits angående uppfödningen av unghästar, utplaceringen av hingstar och compensationen till stoägare för högre fraktkostnad föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Den i propositionen förordade avvecklingen av personalen torde med beaktande av vad utskottet framhållit i det föregående ske i långsammare takt än som ifrågasatts i propositionen. I de fall extra ordinarie befattningshavare blir övertaliga, torde dessa böra erhålla de avskedsförmåner, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 november 1954 föreskrivits beträffande viss övertalig personal vid den centrala försvarsförvaltningen m. m. I detta sammanhang vill utskottet emellertid särskilt understryka departementschefens uttalande, att hinder icke bör möta för Kungl. Maj:t att — i likhet med vad som gäller enligt nyssnämnda beslut — i särskilda fall taga hänsyn till sådana speciella förhållanden, som bör föranleda avsteg från de i propositionen närmare angivna allmänna reglerna. Vad angår personalfrågorna i övrigt biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag angående personalens avveckling torde även medföra vissa konsekvenser för de i propositionen upptagna anslagsbeloppen. Med hänsyn till svårigheten att redan nu beräkna den medelsökning, som kan komma att föranledas av förslaget, föreslår utskottet, att anslagen till hingstdepåer och stuteri skall anvisas med de av Kungl. Maj:t beräknade beloppen eller med 526 400 respektive 161 300 kronor till avlöningar respektive omkostnader. För att möjliggöra det överskridande av posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal som kan bli behövt förordar utskottet jämväl, att posten skall uppföras förslagsvis i avlöningsstaten.

Kungl. Maj:ts framställning i övriga här ej tidigare berörda delar har icke givit utskottet anledning till erinran.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionen II: 528,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens hingstdepåer och stuteri, som angivits i det föregående;

b) fastställa följande avlöningsstat för statens hingstdepåer och stuteri, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	62 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	2 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	367 800
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän	1 400
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	67 700
6. Avskedsersättningar, <i>förslagsvis</i>	25 000

Summa kronor 526 400;

c) till *Statens hingstdepåer och stuteri*: Avlöningar å riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 526 400 kronor; samt

d) till *Statens hingstdepåer och stuteri*: Omkostnader å riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 161 300 kronor.

II. att motionerna I: 451 och II: 556 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 maj 1955

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Lage Svedberg, Jon Jons-son, Bertil Andersson, Sundberg*, Hansson, Eskilsson, Bror Nilsson, Moss-berger och Uno Olofsson; samt

från andra kammaren: herrar Hæggbloom, Pettersson i Dahl, fru Eriksson i Hallstahammar, herrar Ahlsten*, Ekdahl och Lindström*, fru Lindskog, herrar Rimås, Jönsson i Gärd's Köpinge och Nilsson i Lönsboda*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.